

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Vrije wil is geen illusie:**Hoe de hersenen ons vrijheid verschaffen.**

Herman Kolk

Amsterdam: Bert Bakker, 2012

187 pagina's

Kolk is weliswaar met emeritaat, maar hij is nog steeds actief. In zijn afasieonderzoek werd hij, naast taalstoornissen, ook geconfronteerd met het probleem van de vrije wil, de keuze die een afasiepatiënt kan maken: correcte zinnen proberen te formuleren of de telegramstijl hanteren. Bij zijn afscheidsrede ging hij al op dit onderwerp in, maar gestimuleerd door de publieke discussie, met hoofdrollen voor Victor Lamme en Dick Swaab, heeft hij zijn visie nog eens uit de doeken gedaan. Die visie komt al tot uiting in de titels van de hoofdstukken: Kunnen hersenen iets willen? (1), Veel dingen doen we automatisch en onbewust (2) maar er is ook vrijwillig gedrag (3) en zonder bewustzijn waren we nergens. (4), hoe we bewust iets kunnen willen (5) en vrijheid schept verantwoordelijkheid (6). De titels, achter elkaar geplakt, geven in feite Kolks positie weer. Centraal in deze visie staat dat bij conflicterende gedragspatronen er een bewuste, vrije keuze gemaakt wordt. Voor neuropsychologen lijkt me het betoog van Kolk goed te volgen en interessant.

Dat had je gedacht!**Brein, bewustzijn en vrije wil in filosofisch perspectief.**

Marc Slors

Amsterdam: Boom, 2012

201 pagina's

Slors, hoogleraar filosofie in Nijmegen, probeert vanuit een filosofische invalshoek te kijken naar de bevindingen en opvattingen van hersenwetenschappers over de vrije wil. Slors bespreekt allerlei bevindingen uit recent neurowetenschappelijk onderzoek. Dat onderzoek was primair gericht op het bewustzijn. In veel gevallen werd daarbij ook iets geconcludeerd over de vrije wil, namelijk dat die er niet zou zijn. Die stap gaat Slors te ver, het debat over keuzemogelijkheden is een ander debat dan dat over het bewustzijn, of ik het ben die iets doet of mijn hersenen. Slors accepteert dat de onderzoeksresultaten aantonen dat we niet kunnen stellen dat onze bewuste intenties ons gedrag sturen (hoofdstukken 2 en 3). Maar het ik (zelf) valt niet samen met het bewustzijn (hoofdstuk 4) en dat wordt nu juist in diverse filosofische opvattingen over het zelf

gesteld. En de conclusie is dan dat het onderzoek in feite niets zegt over de vrije wil. Daarmee is het vraagstuk niet opgelost, maar weten we weer dat een discussie over de vrije wil vraagt om precieze definities van ik of zelf, bewustzijn en kiezen.

Het sociale brein van de puber.

Eveline Crone

Amsterdam: Bert Bakker, 2012

198 pagina's

Crone, hoogleraar Ontwikkelingspsychologie in Leiden, had al een bestseller op haar naam staan met *Het puberende brein* uit 2008, maar het onderzoek staat niet stil en de nieuwste resultaten worden in dit boek besproken voor een algemeen lezerspubliek. Het boek geeft een inleiding op de problemen van de puberteit, de werking van de hersenen en hoe we nu op basis van de biologische veranderingen kunnen begrijpen wat er aan de hand is als de emoties hoog oplopen, als de puber zijn plaats in de groep zoekt, hoe het zelfbeeld van de puber verandert. De laatste hoofdstukken zijn gericht op sociale relaties, perspectief nemen, vriendschappen en andere relaties. Typografisch (veel chocoladeletters) vind ik het niet fraai, maar voor psychologen en ouders die met pubers te maken hebben, worden allerlei zaken op een eenvoudige en heldere manier op een rij gezet. *Hoe* deze kennis over onderliggende biologische processen ook het omgaan met en helpen van pubers in de praktijk vergemakkelijkt wordt in dit boek niet beschreven.

Alles onder controle:**Over dwanggedachten en -handelingen en het overwinnen van obsessieve-compulsieve stoornissen.**

Lee Baer

Amsterdam: Nieuwezijds, herziene editie, 2012

301 pagina's

Lee Baer is hoogleraar psychologie aan de Harvard Medical School en heeft dit boek vooral geschreven voor patiënten die lijden aan obsessieve-compulsieve stoornissen (OCS) en hun omgeving. De oorspronkelijke versie van dit boek verscheen in 1990 en er is veel veranderd, schrijft Baer. Maar centraal blijft staan het pleidooi van Baer voor een gedragstherapeutische behandeling. Het is een praktisch boek. De patiënt kan er lezen over de diverse vormen van OCS en met diverse (vragen)lijsten kan hij nagaan tot welke soort hij behoort, hoe ernstig de proble-

men zijn en hoe hij zijn gedrag onder controle kan leren krijgen. In de herziene uitgave komt tevens 'hoarding' of verzameldwang aan de orde. Medische vormen van behandeling (geneesmiddelen, neurochirurgie) worden ook besproken.

Ik ben niet kwijt:

Wat er gebeurt als je de liefde van je leven langzaam kwijtraakt aan dementie.

Sjef van Bommel

Amsterdam: Prometheus, 2012

318 pagina's

Sjef heeft psychologie en medicijnen gestudeerd (maar niet afgemaakt), werkte als manager in de gezondheidszorg en heeft nu een eigen adviesbureau. Ruim dertig jaar heeft hij een relatie gehad met Thom en in dit boek beschrijft hij vooral hoe het leven is met een dement wordende partner. In het eerste deel van het boek, getiteld 'Samen met hem', wordt beschreven hoe Sjef en Thom elkaar hebben leren kennen via de verkennerwereld en hoe zij samenleven. Al snel komt het verhaal op de subtiele maar frustrerende gedragsveranderingen bij Thom en in tal van situaties wordt dat op een realistische manier beschreven. Hoe goed Sjef ook voor Thom zorgt, op een bepaald moment moet Thom toch worden opgenomen. Na een heel lang eerste deel volgt op het eind van het boek een intermezzo: de begrafenis van Thom, gevolgd door een kort tweede deel: 'Alleen met hem'. Sjef wil voor zijn overleden partner blijven zorgen, maar moet toch ook de draad van het leven oppakken. Een verhaal dat meer dan de DSM-criteria laat zien wat het proces kan betekenen voor de persoon die het ondergaat en zijn naaste.

Neuropsychological assessment.

Muriel Deutsch Lezak, Diane B. Howieson, Erin D.

Bigler, Daniel Tranel

New York: Oxford Press, 5th edition, 2012

1161 pagina's

Als redacteur heb ik meegewerkt aan herziene edities van boeken en daarom heb ik des te meer bewondering voor Lezak en haar team voor de productie van een vijfde editie van de diagnostische bijbel op het gebied van de neuropsychologie. Het bevat een schat aan informatie, gebaseerd op 250 pagina's referenties. Zou iemand dat boek ook echt helemaal kennen? Dan weet hij (of zij) in ieder geval heel veel over de neuropsychologie. De belangrijkste wijzigingen in deze nieuwe editie betreffen

de opname van nieuwe tests, maar vooral ook de toevoeging van de grote hoeveelheid informatie die uit het neuro-imaging onderzoek naar voren is gekomen en een empirische basis levert voor allerlei speculatieve ideeën zoals die in 1976 nog bestonden, toen de eerste editie uitkwam. Er zijn inmiddels diverse andere boeken, die zeer relevant zijn voor de neuropsychologische diagnostiek, maar ik kan me toch niet goed voorstellen dat je een volwaardig neuropsycholoog zou kunnen worden zonder dit boek.

Trouble in mind: Stories from a neuropsychologist's casebook.

Jenni Ogden

Oxford: Oxford University Press, 2012

432 pagina's

Ogden schreef al eens een vergelijkbaar boek: *Fractured minds* uit 2005. Ook in *Trouble in mind* probeert Ogden haar inzichten in hoe de hersenen werken en verstoord kunnen raken toe te lichten in verhalen over patiënten met wie zij heeft gewerkt. In dit boek worden vijftien patiënten beschreven, tien daarvan kwamen ook in *Fractured minds* voor. Een van hen is de bekende amnesiepatiënt HM. Bij de ziektebeelden van de overige patiënten gaat het om: afasie, hemineglect, dysexecutief syndroom, Gerstmann syndroom, corticale blindheid, epilepsie, hemisfeerectomie, hersenschudding, parkinson, huntington en alzheimer. In de hoofdstukken wordt niet uitvoerig theoretisch uit de doeken gedaan hoe een en ander begrepen kan worden. Integendeel, het zijn eerder klinische lessen! Aan het eind van elk hoofdstuk vindt de lezer relevante literatuur. Op deze manier vormen de patiënten een mooie inleiding en illustratie.

Clinical neuropsychological foundations of schizophrenia.

Bernice A. Marcopulos en Matthew M. Kurtz (red.)

Londen: Psychology Press, 2012

351 pagina's

Dit boek is verschenen in de serie 'American Academy of Clinical Neuropsychology/Psychology Press Continuing Education Series'; de serie is nieuw voor mij, maar het lijkt me wel een goed idee, zouden we in Nederland ook kunnen doen. Vele aspecten van het complexe ziektebeeld worden in de dertien hoofdstukken besproken. Fundamentele kennis (cognitie, biologie), diagnostische elementen (as-